

**Europos Komisijos Ryšių tinklų, turinio ir technologijų generalinio direktorato
Duomenų ir vertinimo skyriaus Mokslinių tyrimų ir inovacijų poskyrio vadovo
Kimo Rosi (Kimmo Rossi) kalba**

**Švietimo, mokslo ir kultūros ir informacinės visuomenės plėtros komiteto
pirmininkų susitikime „Suvienijusi įvairovę: Europos Sąjungos kalbų ir kultūrų
raidos politiniai ir socialiniai aspektai“**

2013 m. rugsėjo 27 d., Vilnius

Neseniai pasakytoje savo kalboje apie dabartinę Europos Sąjungos padėtį Europos Komisijos Pirmininkas Žozė Manuelis Barozas (José Manuel Barroso) teigė: „Mes žinome, kad ateityje prekyba darysis vis labiau ir labiau skaitmeninė. Argi tai ne paradoksas, kad turime prekių vidaus rinką, tačiau, kalbant apie skaitmeninę rinką, turime ir 28 nacionalines rinkas? Kaip ateityje galėsime pasinaudoti visomis skaitmeninės ekonomikos atveriamomis galimybėmis, jei taip ir nesukursime šios vidaus rinkos?“

Atsižvelgiant į tai, kad kalbos yra Europos kultūrinis ir visuomeninis turtas, dėl kalbų gausos vidaus rinkos sukūrimas yra sudėtinga užduotis, ypač internetinėje erdvėje.

Pavyzdžiui, aš noriu ką nors nusipirkti iš lenkiškos krautuvėlės internetu, tačiau, jei svetainėje visa informacija pateikta tik lenkų kalba ir aš jos nesuprantu, apsipirkti bus neįmanoma. Iš tikrųjų, 80 proc. Europos e. prekybos svetainių informacija yra pateikiama tik viena kalba. Tai kelia vis didesnę susirūpinimą, nes visa prekyba ir verslas pamažu pereina į internetinę erdvę ir tampa vis labiau priklausomi nuo virtualiose parduotuvėse besilankančių vartotojų.

Interneto eroje tekstų, kuriuos mums reikėtų išversti, apimtis yra gerokai per didelė bet kokiam vertėjų skaičiui. Interneto turinys nuolat auga ir darosi vis labiau daugiakalbis. Pavyzdžiui, Europos Sąjungos interneto svetainė EUROPA turi apie 6 mln. puslapių turinio. Jeigu norėsime visa tai išversti į 24 oficialiąsias Europos Sąjungos kalbas, iš viso susidarys apie 140 mln. puslapių. Šiam darbui atlikti prireiks apie 100 000 vertėjų, kurie dirbs vienus metus visą darbo dieną. Vertimo užsakovai dabar, kaip niekada anksčiau, siekia gauti paslaugą už kuo mažesnę kainą. Dažnai vertimo prireikia kone tą pačią akimirką, kitaip jis praranda aktualumą. Dėl šios priežasties didelė dalis įdomaus teksto taip ir lieka niekada neišversta arba atliekamas prastas, teksto esmę iškraipantis mašininis vertimas. Ši problema yra aktualesnė mažesnėms kalboms, pvz., Baltijos valstybių, suomių, vengrų, maltiečių ir pan. kalboms.

Technologijos tikrai gali padėti išspręsti atotrūkio tarp vertimo paslaugų pasiūlos ir paklausos problemą. Tuo pat metu jos padeda mažosioms kalboms. Mašininis vertimas šiuo metu sparčiai žengia į priekį, panašiai kaip ir žmonės, vis dažniau ieškantys ir randantys reikiamą informaciją internete. Tenka apgailestauti, kad kompiuterinio vertimo varikliai geriausiai veikia, kai verčiama į anglų ar kurią kitą didžiąją pasaulio kalbą. Jeigu nuspręsiu pasinaudoti *Google* ar *Microsoft* vertėju tekstui į suomių ar lietuvių kalbą išversti, rezultatas gali būti visai neįskaitomas ar geriausiu atveju klaidų aptiksime beveik kiekviename sakinyje.

Kaip šias problemas sprendžia Europos Komisija?

Europos bendrijos mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos septintojoje bendrojoje programoje daugiau kaip 150 mln. eurų skirta kalbų technologijoms. Taigi mes žengėme didelį žingsnį Europos be kalbos barjerų link.

Daug žadantys bandomieji projektai pasiūlė automatinio vertimo sprendimus rečiau vartojamoms kalboms ir sistemas, leidžiančias paprastiems žmonėms ir mažoms įmonėms susikurti ir pritaikyti savo tekstams mašininio vertimo sistemas. Dalis šių 150 mln. eurų investicijų buvo panaudota integruotai kalbos išteklių saugyklai įkurti. Mes taip pat įkūrėme aljansą, sujungiantį mokslinius tyrimus lingvistikos, kalbos technologijos srityse ir 24 oficialiųjų Europos Sąjungos kalbų sergėtojus valstybėse narėse. Iki šiol nuveiktas darbas sudaro tvirtą pagrindą įveikti tą „likusią mylią“, siekiant, kad kalbos barjerai išnyktų iš skaitmeninės rinkos.

Šiam tikslui turime tris pagrindines priemones: „Horizontas 2020“, Europos infrastruktūros tinklų priemonę (EITP) ir struktūrinius fondus.

„Horizontas 2020“ jungia mokslinių tyrimų ir inovacijų programas, kurios anksčiau buvo atskirtos. Ji leidžia geriau integruoti skirtingas technologijų gyvavimo ciklo fazes, suteikia galimybę sklandžiau diegti mokslinių tyrimų rezultatus į novatoriškus bandomuosius projektus ir padeda rasti geresnius sprendimus žmonėms.

Siekiant užbaigti technologijų gyvavimo ciklą, šalia mokslinių tyrimų vykdymo ir inovacijų diegimo ne ką mažiau svarbus yra ir veiksmingas jų panaudojimas. Mes privalome siūlyti ekonomiškai naudingas paslaugas, kurių reikia žmonėms ir įmonėms, kad būtų užtikrintos sąlygos augimui, darbo vietų kūrimui ir klestėjimui. Būtent tam yra skirta Europos infrastruktūros tinklų priemonė. EITP pateiktame Komisijos siūlyme numatomas geras visos Europos skaitmeninių paslaugų infrastruktūrų finansavimas. Šios infrastruktūros užtikrins, kad, pavyzdžiui, bet kuri Europos valstybė galėtų dalyvauti bet kurios kitos ES valstybės narės paskelbtame konkurse arba kad verslininkas galėtų įkurti įmonę kitoje šalyje, kur yra klientų, arba kad pacientai galėtų gauti tinkamą gydymą ar vaistus bet kurioje ES vietoje. Šios puikios skaitmeninės paslaugos, žinoma, privalo „kalbėti“ savo naudotojų – visų europiečių kalba. Štai kodėl EITP pasiūlyme dėl teisės akto yra konkreti konstrukcinė detalė, vadinama „automatiniu vertimu“. EITP pasiūlyme jis yra taip vadinamas „todėl, kad ateityje jis taps sudėtine skaitmeninių paslaugų dalimi ir pavers šias paslaugas daugiakalbėmis: pavyzdžiui, konkurso specifikacijų ar medicinos receptų vertimas į visas ES kalbas“.

ES finansavimo programos yra neblogas katalizatorius novatoriškiems moksliniams tyrimams, inovacijoms ir visos Europos infrastruktūroms. Tačiau to nepakanka. Turime pereiti nuo žodžių prie darbų, nuo kelio gairių prie sistemų ir paslaugų, nuo politikos prie pridėtinės vertės mokesčių mokėtojams kūrimo. Būtent čia reikalingas intensyvesnis bendradarbiavimas, ES programų ir ES valstybių narių veiksmų nacionaliniu lygmeniu koordinavimas. Turėtume išmokti dirbti sinchroniškai siekdami bendro tikslo. Tai ypač taikytina kalbų technologijoms. Pavyzdžiui, jei norime sukurti galingą automatinio vertimo technologiją lietuvių kalbai, mums kaip „žaliavos“ reikia lietuvių kalbos išteklių, pavyzdžiui, tekstų ir terminų sąrašų. Aišku, kad visa tai mes greičiausiai rasime Lietuvoje, o ne Briuselyje. Ką galima padaryti ES lygmeniu, – tai sukurti bendrą saugyklą ir infrastruktūrą, kuri leistų dalytis visais šiais kalbos turtais ir plėtoti galingą vertimo technologiją vienodai visoms, o ne vien tik didžiosioms ES kalboms.

ES valstybėms narėms turi būti suteiktos galios padaryti daugiau ir patiems priimti sprendimus dėl savo kalbos išteklių. Tuo pačiu metu jos turi būti pasirengusios priimti atsakomybę už rezultatus. Mums reikalingos vietinės, regioninės ir nacionalinės iniciatyvos, kurios papildytų labiau centralizuoto pobūdžio su kalbų technologijomis susijusias ES programas. Taip yra todėl, kad jūsų kalba yra visų pirma jūsų šalies ir jūsų regiono prioritetas. Dirbdami išvien galime paremti vieni kitus ir užtikrinti, kad internetinėje erdvėje bus išsaugotos visos kalbos. Tokiu būdu

mes taip pat užtikriname, kad visi europiečiai galės naudotis vertingomis ir naudingomis internetu teikiamomis paslaugomis, nesvarbu, kokia kalba jie kalbėtų.

Baigdamas norėčiau pasveikinti Lietuvą, kaip pirmininkaujančią valstybę, ir padėkoti jai ir Lietuvos parlamentui už nepaprastai dideles pastangas Europos daugiakalbystės labui. Dėkoju už šią galimybę pateikti ir paaiškinti Europos Sąjungos iniciatyvas ir savo požiūrį į bendrus mūsų ateities iššūkius. Dėkoju už dėmesį.